

Russen omzeilen sancties: Nederland grote geldsluis voor Russische investeringen

6 maart 2022

Om een Russische geldvlucht tegen te gaan, moeten brievenbusfirma's aangepakt, zegt de Tweede Kamer. In de praktijk is het onbegonnen werk, ook als het gaat om geld van Poetingetrouwen op de sanctielijst.

„Nederland is handlanger van corrupte kleptocraten,” stelt Europarlementariër Paul Tang. Veel te lang hebben we onze ogen ervoor gesloten, zegt de PvdA'er, dat we corruptie faciliteren met brievenbusfirma's, belastingverdragen, gunstige fiscale afspraken met multinationals en vrij baan aan trustkantoren. „De afgelopen jaren worden we steeds weer geconfronteerd met de uitwassen van die houding.”

Tang vecht al sinds zijn tijd als Kamerlid tegen de rode loper die Nederland heeft uitgerold voor discutabel geld. Via de zogenoemde brievenbusfirma's kan geld zo belastingarm en ontraceerbaar mogelijk de wereld worden rondgestuurd. „Dat nu de sancties tegen Rusland makkelijk kunnen worden omzeild via ons land, is het zoveelste bewijs dat we hiermee moeten ophouden.”

Nederland moet Cyprus en Bermuda laten voorgaan, maar daarna is ons land volgens IMF, Oeso en de Russen zelf al jaren de grootste geldsluis voor Russische investeringen. Volgens de Russische Centrale Bank ging in 2019 bijna 45,7 miljard dollar (toen bijna 41 miljard euro) aan Russisch kapitaal en goederen naar ons land, waarvan zo'n 80 procent aan vermogen. 25 miljard euro

Hoeveel daarvan via brievenbusfirma's loopt, bedrijven die alleen op papier bestaan en uitsluitend bedoeld zijn om geld door te sluizen, is giswerk.

Het is slechts een indicatie maar omdat de Russen volgens het CBS in 2019 voor 15,6 miljard euro goederen naar ons land exporteerden, kan die brievenbusstroom best eens rond de 25 miljard liggen.

„Dat kan duiden op een groot gebruik van brievenbusbedrijven in Nederland,” zegt hoogleraar fiscale economie Peter Kavelaars van de Erasmus Universiteit. „Het blijft lastig inschatten. Niemand weet precies hoe dit is opgezet. Vaak zijn zulke constructies bewust bedoeld om te voorkomen dat bron en herkomst van geld bekend worden.”

Nederland, met de financiële sector in Amsterdam als epicentrum, is van oudsher een walhalla voor mondiale geldstromen, vooral doordat we kampioen zijn in het sluiten van belastingverdragen met andere landen. Door miljarden via Nederlandse fantoombedrijven te laten lopen, kunnen multinationale bedrijven, miljardairs, dictators, terroristen, criminelen én sanctierussen vrijwel ongestraft hun geld beheren.

De verhalen over multinationals als Amazon, Starbucks of Uber die het via Nederlandse geldroutes voor elkaar boksten in andere landen belastinggeld terug te krijgen over hun winst, zijn legio. Zulke 'belastingontwijking', die volstrekt legaal maar op z'n minst discutabel is, wordt de afgelopen jaren allerwegen aangepakt. Maar nog altijd telt ons land 12.400 spookondernemingen.

5,5 keer groter dan de economie

Tezamen overtreft hun balanstotaal de Nederlandse economie 5,5 maal. Maar onze schatkist houdt er jaarlijks slechts een schamele 650 miljoen euro aan over en de samenleving hoogstens drie- tot vierduizend arbeidsplaatsen bij behulpzame trustkantoren die zulke constructies opzetten en beheren. Met Amsterdamse kantoren als TMF en Intertrust als de allergrootste op dat vlak in de wereld.

Toezichthouder DNB telde in 2015 305 brievenbusfirma's met Russische banden. Hoeveel dat er nu zijn, wil de waakhond vanwege de vertrouwelijkheid van het toezicht op trustkantoren niet zeggen. Bovendien gaat het alleen om zaken waarbij de Russische link zichtbaar is, terwijl zulke 'doorstroomvennootschappen' dat juist versluieren.

„Het is heel moeilijk te voorkomen dat geld wordt doorgesluisd via dergelijke constructies,” zegt Kavelaars. “Er lopen bij financiële instellingen al jaren enorme programma's voor toezicht op witwassen en criminele geldstromen. Rusland zal daar na deze sancties echt speerpunt zijn. Maar ook voor de grootste banken is het vrijwel onmogelijk om geldstromen via brievenbusfirma's te achterhalen. Als er vijf van zulke vennootschappen tussen de brievenbusfirma en de echte eigenaar zitten, dan ben je zo het spoor bijster.”

In Nederland is het – in tegenstelling tot veel andere EU-leden – nog altijd mogelijk dat wanneer niet achterhaald kan worden wie er werkelijk achter een brievenbusfirma zit, men kan terugvallen op de namen van bedrijven of personen die op papier verantwoordelijk lijken. Zulke katvangers zijn vaak in dienst van het trustkantoor dat de brievenbusfirma beheert. Kavelaars: “Controle is bijna ondoenlijk. Zeker omdat de informatievoorziening vanuit trustkantoren vaak uitermate lang wordt getraineed.”

Verbod voor trustkantoren

Deze week riep de voltallige Tweede Kamer het kabinet op nu eens echt haast te maken met de aanpak van brievenbusfirma's, om Russische geldvlucht tegen te gaan. Minister Sigrid Kaag van Financiën hintte in een reactie op het aanpakken en zelfs een 'verbod voor trustkantoren.'

De trustsector zegt hard te werken aan het in kaart brengen van Russische geldstromen en hun verhouding met oorlogssancties. In een verklaring stelt branchevereniging Holland Quaestor dat inmiddels 'een aantal' meldingen bij DNB is gedaan over het blokkeren van Russische tegoeden. Ook is de hoeveelheid Russische klanten sinds 2014, na de eerste strafmaatregelen vanwege de annexatie van de Krim, afgenomen tot 'minder dan tien' en roept de club haar leden op ook die banden te verbreken.

Maar lang niet alle trustkantoren zijn bij het verbond aangesloten. En het gaat alleen om banden waarvan vast ligt dat er een link is met Rusland. Juist bij brievenbusconstructies is dat zelden duidelijk.

Hoogleraar Kavelaars is kritisch. “Die stromen verdwijnen echt niet. Die nemen een andere route, buiten Nederland. China doet niet mee met sancties. Russen kunnen geldstromen eenvoudig via een Chinese dochter naar Nederland sluizen – en dan weer verder. Als de belangen groot genoeg zijn, is hier echt wel een mouw aan te passen.”

Fantoomgelden

Ook Europarlementariër Tang ziet de fantoomgelden nooit helemaal uitsterven. “Als je hierover iets aan banden legt, zal er wel weer wat nieuws worden bedacht. Er is een hele industrie

ontstaan die steeds de randen en gaatjes van de regelgeving opzoekt. De stofkam moet door die brievenbusfirma's en hun handlangers: banken, trustkantoren, advocaten, accountants en belastingkantoren. We werken nu mee aan corruptie.”

Volgens Tang moet Nederland het voortouw nemen. „Juist als Nederland ingrijpt, wordt de druk op andere vrijhavens als Luxemburg, Ierland en Cyprus om ook in te grijpen groter.”

Maar dat zal nog even duren, lang genoeg voor sanctierussen om hun geld zonder obstakels via ons land veilig te stellen. „We zijn nog lang niet zover. De woorden zijn goed, de acties blijven achter. Er moet nog veel gebeuren. We moeten het dit jaar oppakken zodat we uiterlijk over twee jaar maatregelen nemen.”